

Oslo domkirke, 06.02.2026
Prekenen er på norsk under

SÁRDNI SÁMI ÁLBMOTBEAIVVI 2026

Matt.5, 13-16:

Dii lehpēt eatnama sálti. Muhto jos sálti veagahuvvá, de mo dan fas oažžu sálttisn? Dat ii dohkke šat maninge: Dat bálkása ja duolmmahaddá olbmuid. Dii lehpēt máilmmi čuovga. Gávpot mii lea vári alde, ii sáhte leat čihkosis. Ja go olmmoš cahkkeha lámppá, de ii bija dan gári vuollái, muhto lámpájuolgái, vai dat báitá buot viesu olbmuid. Nu báitos maiddái din čuovga olbmuid, vai sii oidnet din buriid daguid ja máidnot din Áhči guhte lea almmis.

SÁRDNI

Lihkku beivviin! Læhkoeh biejjine! Vuorbbe bievjijn! Gratulerer med dagen!

Mii leat álgán sámi ávvudemiiguin, ja dat ávvuduvvojit golbma beaivvi. Mii ávvudit dehálaš ja mávssolaš oasi das mii dahká Norgga ja kultuvrrat ja árbevierut dáppe, ja mii riggudahtta min servodaga mángga dáfus.

Seammás dovddastat – nu go dájvja dáhpáhuvvá stuorra dehálaš áššiid ja guhkes, gáibideaddji proseassaid oktavuođas – ahte stuoraservvodahkan ja ii-sámi eanetloguin mii fertet searvat ávvudeapmái vuollegašvuodain.

Mii eat leat vel juksan mihttomeriid, vaikko Girkoráđdi juovlamánus 2024:s mearridii doaibmaplána duohtavuoda ja soabaheami várás 29 čuoggáin, dakka mannel go Duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna buvttii raporttas.

Čuoggát gusket sihke giela ovddideapmái, gelbbolašvuoda loktemii bargiid gaskkas, dáidaga ja kultuvrra oidnosii dahkamii, ja teologalaččat bargat fáttáin. Stáhtagirkun mii leimmet muhtun láhkai stáhta viiddiduvvon giehtan, nu ahte mis lea oktasaš ovddasvástádus dáruiduhttinpolitihkas.

Dasa lassin lea mis girkus iešheanalaš ovddasvástádus das mo min teologiiija ja geavahus leat váikkuhan sihke badjelgeahččat ja oaidnemeahttumin dahkat earret eará sámi oskku ja árbevieruid.

Sámi girkoráđi jodiheaddji, May Bente Jønsson, čujuha dasa ahte ávvudit sámi gielaide ja kultuvrra girkus sámi álbmotbeaivvi lea dehálaš čájehan dihtii ahte girku háliida leat mielde buorideamen soabadeami, ja dan mii dahkat dál - juohke jagi čadahit lagabui 6000 ipmilbálvalusa Norgga girkus main lea sámi oassi.

Sámi teologa Tore Johnsen lea čilgen sámi árgabeai kristtalašvuoda leat eallinfámolaš, geavatlaš, luondduguovddážin ja gaskavuodalaš. Girkun mii fertet movttiidahttot eanet sámi árbbis ja árgabeaivveoskkus!

Vuosttažettiin: Oskku ferte leat sajus min eallimis ja geavatlaš. Dat ferte leat čadnojuvvon buot mii lea mávssolaš midjiide, muđuid dat ii leat dehálaš.

Osku lea čadnon dasa mo mii áddet olbmuid ja buot mii eallá, mo mii geavahit áiggi, ruđaid ja fámuid, makkár stuorra ja smávva válljejumiid mii dahkat, mo mii oažžut doaivvu ja fámu ceavzit stuora hástalusaiguin, mii min stivre ja doalvu ovddos.

Otná teavsttas cealká Jesus ahte mii leat eatnama sálti ja máilmmi čuovgga. Dat lei hui stuora ulbmil. Ipmila árbmugasvuolta lea ahte MII leat sálti ja čuovga; ja mii galgat šaddat sáltin ja čuovgan. Mii LEAT juo dat maid galgat leat; mii leat ožžon Ipmilis buot maid galgat addit viidáseappot; mii fertet dušše hárbhallat dan eallit; ovttas.

Sálti ja ealli čuovga lea hui sajus eallimis ja geavatlaš (ja áibbas heaggadárbblaš kultuvrrain gos el-rávdnji ja galbmaskáhppa eai álo leat olámuttos). Sálti seailluha, várjala ja addá smáhka – jus dat geavahuvvo rivttes láhkai, de sálti dahká ahte dat mii sáltejuvvo bissu ja ahte máistu boahtá buoremusat ovdan.

Čuovga ligge, čuvge geainnu ja fuomášahtá – dat addá buori atmosfeara, mii dahká ahte eat lahppo, mii dahká ahte sáhttit bargat dan maid galgat, ja dahká almmusin dakkáriid mat eai leat nu mo galggašedje leat.

Mo mii sáhttit nugo girkun ja Jesusa manisčuovvut seailluhit dego sálti, seailluhit ja addit smáhka Norgga kultuvrraid ja árbevieruid girjáivuhtii?

Mo mii dego čuovga ligget nubbi nuppi, čájehit jierpmálaš geainnu, ja leat mielde almmusindahkat dan mii dárbbáša earáhuvvat?

Nuppádassii: Oskku (ja teologiiija) ferte leat luondduguovddážin ja leat gaskavuodalaš. Luondu lea min stuorámus duopmogirku ja dat almmuha ja rávida Ipmila mánggabealatvuoda, stuorravuoda ja čábavuoda buorebut go makkárge sárdneolmmái. ja atnit fuola šaddogárddis; mii leat gohččojuvvon oktavuhtii ealli Ipmilii ja guht

Olbmos lea 50-75% čáhci rupmašis; mii leat oassi luonddus ja sorjavaš das. Otná teavsttas Boareststameantta čállošis, mii gullat Edena-šaddogárddi birra. Ipmil bijai olbmo dikšut e et guimmiidasamet, muhto maddái buot mii eallá máilmmis.

Ipmil, almmi ja eatnama sivdnideaddji, lea persovnnalaš Ipmil gii ohcá oktavuoda minguin, ja gii seammás lea doppe ja doaibmá juohke sajis iežas bassi vuoigŋa bokte.

Buot ja buohkat leat merkejuvvon Ipmila lahkavuodain – dat geatnegahtta. "Jearamat spiriin, de dat oahpahit du, almmi lottit vástidit dutnje. Gaža eatnama sivdnádusain, de dat bagadit du, ábi guolit mitalit dutnje. Mii dáin ii diedáše ahte Hearrá giehta lea dahkan visot?

Su giedas lea buot heakkalaččaid eallin, juohke olbmo vuoigŋa." (Job 12, 7-10). Min luonddu ja elliid goarideapmi ea áibbas eará go sámi vuoigŋalašvuohta ja jurddašuvuohki, mas olmmoš Duopmobeavve galgá dubmejuvvot buot elliin ja buot elliin mat eai leat ožžon jiena.

Mo mii galgat girku bealis oahppat sámi árbbis ja vuoigŋalašvuodas eallit eanet luonddu eavttuid mielde, Ipmila gaskavuodas ja buot mii lea ealli?

Mii leat eatnama sálta ja máilmmi čuovga. Ovttas. Otná teavsttas Paulusa girji Galatialaččaide, dadjá ahte mii buohkat leat Ipmila mánát oskkus ja ahte mii leat okta Jesus Kristusis. Ovttas. Nu ahte dan mii galgat ollašuttit. Buorre ávvudeapmi!

PREKEN DEN SAMISKE NASJONALDAGEN 2026

Matt.5, 13-16:

Dere er jordens salt! Men hvis saltet mister sin kraft, hvordan skal det da bli gjort til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og trækkes ned av menneskene.

Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Heller ikke tenner man en oljelampe og setter den under et kar. Nei, man setter den på en holder, så den lyser for alle i huset. Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen!

PREKEN

Lihkku beivviin! Lækkoeh biejjine! Vuorbbe bievvijn! Gratulerer med dagen!

Vi er i gang med samiske festdager, og det feires tre dager til ende. Vi feirer en viktig og umistelig del av det som utgjør Norge og kulturene og tradisjonene her, og som beriker oss som samfunn på så mange områder.

Samtidig anerkjenner vi – slik det ofte er med store viktige ting og lange, krevende prosesser – at som storsamfunn og som ikke-samisk majoritet må vi delta i feiringen med ydmykhet.

Vi er ikke i mål, selv om Kirkerådet i desember 2024 vedtok en handlingsplan for sannhet og forsoning med 29 punkter, like etter at Sannhets- og forsoningskommisjonen hadde kommet med sin rapport.

Punktene handler både om utvikling av språk, kompetanseheving blant ansatte, synliggjøring av kunst og kultur, og å jobbe teologisk med temaet. Som statskirke var vi på ett vis statens forlengede arm, så vi har et medansvar for fornorskningspolitikken.

Dessuten har vi som kirke et selvstendig ansvar for hvordan vår teologi og praksis bidro til både å nedvurdere og usynliggjøre blant annet samenes tro og tradisjoner.

Leder i Samisk kirkeråd, May Bente Jønsson peker på at det å feire de samiske språkene og kulturen i kirken på samenes nasjonaldag er viktig for å vise at

kirken ønsker å bidra til forsoning, og det gjør vi i dag - hvert år gjennomføres faktisk nærmere 6000 gudstjenester med samisk innslag i Den norske kirke.

Den samiske teologen Tore Johnsen har beskrevet samisk hverdagskristendom som livsnær, praktisk, natursentrert og relasjonell. Som kirke må vi la oss inspirere mer av denne samiske arven og hverdagstroen!

For det første: Troen må være livsnær og praktisk. Den må ha å gjøre med alt det andre vi bryr oss om, ellers blir den ikke viktig.

Troen har å gjøre med hvordan vi har det med menneskene og alt levende rundt oss, hvordan vi bruker tiden, pengene og kreftene våre, hvilke store og små valg vi tar, hvordan vi får håp og kraft til å holde ut i møte med de store utfordringene, hva som driver oss og bærer oss.

I dagens tekst sier Jesus at vi er jordens salt og verdens lys. En veldig stor oppgave. Nåden ligger i at vi ER salt og lys; vi skal ikke BLI salt og lys. Vi ER allerede det vi skal være; vi har fått av Gud alt det vi skal gi videre; vi må bare øve oss på å leve det ut; sammen.

Salt og levende lys er veldig livsnært og praktisk (og helt livsnødvendig i kulturer der strøm og kjøleskap ikke alltid er tilgjengelig). Saltet konserverer, beskytter og gir smak – brukt på riktig måte, sørger saltet for at det som saltes holder seg og at smaken kommer fram på best mulig måte.

Lyset varmer, viser vei og avslører – det skaper god atmosfære, sørger for at vi ikke går oss vill, bidrar til at vi får gjort det vi skal, og avdekker ting som ikke er som de skal være.

Hvordan kan vi som kirke og som Jesu etterfølgere som saltet bevare, beskytte og gi smak til mangfoldet i kulturer og tradisjoner i Norge? Hvordan kan vi som lyset varme hverandre, vise klok vei, og bidra til å avdekke det som trenger å endres?

For det andre: Troen (og teologien) må være natursentrert og relasjonell. Naturen er vår største katedral og forkynner og lovpriser Guds mangfold, storhet og skjønnhet bedre enn noen predikant.

Vi mennesker består av 50-75% vann; vi er en del av naturen og vi avhenger av den. I dagens lesetekst fra Gamletesta-mentet hører vi om Edens hage. Gud satte mennesket til å dyrke og ta vare på hagen; vi er kalt til å være i relasjon til en levende Gud og til hverandre, men også til alt som lever.

Gud, himmelens og jordens skaper, er en personlig Gud som søker fellesskap med oss, og som samtidig er nærværende og virksom overalt gjennom sin hellige ånd.

Alt og alle er merket av Guds nærvær – det forplikter. «Spør dyrene, og de skal lære deg», sier Job. «Spør fuglene under himmelen, og de skal opplyse deg. Snakk med jorden, og den skal lære deg, fiskene i havet skal fortelle. Hvem av disse har ikke forstått at Herrens hånd har laget dette?

Han har hver levende skapning i sin hånd, og ånden til hvert menneske» (Job 12, 7-10). Vår rovdrift på natur og dyr står i grell kontrast til samisk spiritualitet og tanken om at mennesket på Dommens dag skal dømmes av alle levende vesener og alt levende som ikke har hatt en stemme.

Hvordan kan vi som kirke lære av samisk arv og spiritualitet å leve ut troen mer på naturens premisser, i relasjon til Gud og alt som lever?

Vi er jordens salt og verdens lys. Sammen. I dagens lesetekst fra Galaterbrevet slår Paulus fast at vi alle er Guds barn ved troen og at vi er én i Jesus Kristus. Sammen. Så la oss leve ut det. God feiring!